Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

SAP ry Asiantuntijalausunto HE 68/2025 vp

SAP ry pitää erittäin tärkeänä, että työntekijöiden asbestille altistumista pyritään pienentämään lainsäädännön uudistuksilla.

Asbestidirektiivissä kuidun määritelmää on ajantasaistettu vastaamaan analyysilaitteistojen kehityksen antamia mahdollisuuksia. Lisäksi tutkimustieto on osoittanut pienemmätkin asbestikuidut yhtä vaarallisiksi kuin aikaisemman määritelmän mukaiset kuidut. Direktiivin valmistelussa elektronimikroskopian edellyttäminen kohtasi vastustusta useassa maassa. Suomessa asbestianalytiikkaan erikoistuneet laboratoriot siirtyivät elektronimikroskopiaan viimeistään jo 2016 voimaantulleen asbestilainuudistukseen mennessä. Suomessa asbesti-ilmanäytteiden analyyseissä on jo pitkään käytetty asbestikuidun määritelmänä pienempää kuitukokoa. Muutoksella ei siis voi katsoa olevan vaikutusta kustannuksiin tai käytäntöihin.

On hyvä, että toisessa EU- tai ETA jäsenvaltiossa suoritetun koulutuksen tuottaman ammattipätevyyden tunnustava taho määritellään selkeästi. Useassa EU-jäsenvaltiossa asbestilainsäädäntö on hyvin samantyyppinen kuin Suomessa. Yhdessäkään maassa se ei kuitenkaan ole niin samanlainen, että sen perusteella ammattipätevyyttä voisi suoraan Suomeen myöntää. Lain muutos tältä osin on enemmän säädöstekninen kuin käytäntöihin vaikuttava.

Viranomaisen ja varsinkin rakennuttajan asiantuntijan valvonnan helpottamiseksi ennakkoilmoituksen sisältöön tehdyt muutokset vaikuttavat positiivisesti. Viranomainen on jo aikaisemmin voinut työsuojelutarkastuksen yhteydessä pyytää useita tietoja, joihin rakennuttajan asiantuntijalla ei ole ollut pääsyä. Rakennuttajan velvollisuus on nimetä rakennushankkeen luonne ja vaativuus huomioon ottaen pätevä turvallisuuskoordinaattori, jonka tehtäviin asbestityöt vaikuttavat paljon. Rakennuttajan pitää hankkia pätevä asbestikartoittaja, joka saattaa asbestikartoittamisen jälkeen toimia työmaan asbestipurkutöiden valvojana. Pätevästä asbestikartoittajasta on tarkoitus säätää terveydensuojelulain uudistuksen yhteydessä, jolloin AHA-asiantuntijan pätevyys, tehtävät ja valtuudet on tarkoitus säätää samantyyppisesti kuin on jo RTA:stakin säädetty.

Työnantajan velvollisuudesta antaa erityistä opetusta ja ohjausta kirvoitti STM:n asbestiasiantuntijaverkoston kokouksissa keskustelua. Ajatustasolla tämä on hyvä uudistus, mutta käytännössä aiheuttanee pelkkää todistusten kirjoittelua. Asbestisäädösten muutoksia ja asbestiyritysten toimintatapoja kohta 40 vuotta seuranneena, en voi henkilökohtaisesti uskoa pelkän todistuksen lisäävän työmaiden turvallisuutta tai työntekijöiden osaamista. Tätä tulee säätää tarkemmin asetuksessa, ja edellyttää edes pätevyyttä tai pätevän opettajan käyttöä työnantajalta.

Työturvallisuussäädökset pystyvät heikosti vastaamaan työmaiden vaikutuspiirissä olevien henkilöiden turvallisuuteen. Tyypillisinä haasteina ovat työmaan vaikutuspiirissä olevien muiden työntekijöiden ja henkilöiden altistumisen tunnistaminen ja pienentäminen. Näitä haasteita pyritään ratkaisemaan työturvallisuuslain perusteella annetuilla asetuksilla ja lisäksi useilla muita aloja koskevilla laeilla ja asetuksilla. Kokonaisuuden hallitseminen on haastavaa varsinkin rakennusalan pienemmille toimijoille ja siksi valvovan viranomaisen resursseja olisi syytä mahdollisuuksien mukaan kasvattaa. Valvontaresurssien parantaminen mahdollistaisi viranomaiselle enemmän opastus- ja ohjausaikaa työsuojelutarkastuksien yhteydessä.

Turussa 3.9.2025 Kai Salmi

Puheenjohtaja
Suomen Asbesti- ja Pölynsaneerausalan liitto ry